

2. ARTIKELSEKTION

2. 1. FOLKEKIRKEN I TAL 2011

af Peter Lüchau,
adjunkt,
Syddansk Universitet,
pluchau@ifpr.sdu.dk

Folkekirken mister medlemmer men det sker langsommere, end de officielle tal kunne lede en til at tro. Medlemsfaldet har forbavsende nok ikke så meget med Folkekirken at gøre men er snarere styret af faktorer udenfor Folkekirkens kontrol. Der er store udsving i medlemstabet fra år til år hvilket gør det meget vanskeligt at forudsige Folkekirkens situation selv indenfor en begrænset tidsramme som fx 10 år. Siden 2007 har Danmarks Statistik hvert år publiceret en mere detaljeret folkekirkestatistik end tidligere, men for at forstå den må man bruge den eksisterende forskning til at komme bag tallene. Det er hvad vi vil gøre her.

Folkekirkens medlemsudvikling 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Medlemstal	4.499.343	4.494.589	4.490.121	4.479.214	4.469.109
Medlemsandel	82,6 %	82,1 %	81,5 %	80,9 %	80,4 %
Personer med dansk oprindelse	91,2 %	90,9 %	90,5 %	90,2 %	89,9 %

Kilde: Danmark Statistik (www.statistikbanken.dk)

Fra 2007 til 2011 faldt *andelen* af danskere som var medlemmer af Folkekirken fra 82,6 pct. til 80,4 pct. Det betyder at 2 pct. af befolkningen gik fra at være medlemmer af Folkekirken til ikke at være det. To procent af den danske befolkning er lidt over 100.000 personer. Ser man på hvor mange medlemmer Folkekirken havde i perioden faldt *antallet* fra 4.499.343 i 2007 til 4.469.109 i 2011, hvilket er et samlet fald på lidt over 30.000 personer. Når Folkekirken "kun" mistede 30.000 medlemmer, mens der blev 100.000 flere danskere som ikke var medlemmer, skyldtes det en ændret befolkningssammensætning. I 2007 havde 91,2 pct. af danskerne såkaldt dansk oprindelse,

dvs. at mindst én af deres forældre var født og opvokset i Danmark. I 2011 udgjorde de 89,9 pct. af befolkningen. Det betyder at Folkekirkens dalende medlemsandel primært skyldes at der er blevet flere indvandrere og efterkommere i den danske befolkning og ikke at danskerne i stigende grad forlader Folkekirken.

Fra 2007 til 2011 blev der lidt over 30.000 færre medlemmer af Folkekirken, men frafaldet var ikke jævnt fordelt over perioden. Fra 2007 til 2009 blev der omkring 4.500 færre medlemmer om året, mens der fra 2009 til 2011 blev omkring 10.000 medlemmer færre om året. Ser man længere tilbage svinger Folkekirkens medlemstab med flere tusinde fra år til år og der har sågar været perioder i halvfjerdsere hvor medlemstallet steg. Det betyder at den pludselige stigning i medlemstabet omkring 2010 ikke nødvendigvis er et tegn på ting der skal komme. Medlemstabet kan sagtens falde igen og under de rigtige omstændigheder kan det vendes til en medlemstilgang.

Den detaljerede folkekirkestatistik er et vigtigt redskab til at forstå Folkekirkens medlemsudvikling netop fordi den opgør *antallet* af medlemmer sideløbende med *andelen* af medlemmer i den danske befolkning. Folkekirkens *medlemsandel* (altså hvor mange procent af danskerne som er medlemmer af Folkekirken) har nok mest symbolsk betydning. Folkekirkens *medlemstal* (altså antallet af danskere som er medlemmer af Folkekirken) derimod fortæller noget om kirkens økonomi og sociale kapital. Det vil sige at medlemstallet fx siger noget om hvor mange personer kirken kan henvende sig til, hvis den har brug for en hjælpende hånd og hvor mange den potentielt kan forvente vil gøre brug af dens religiøse *know-how*. Begge dele er ting som er vigtige for Folkekirken som religiøs organisation.

Medlemsbevægelser i Folkekirken 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Indmeldte	53.731	53.257	51.023	49.831	47.198
Udmeldte	8.810	9.742	14.325	11.839	13.587

Kilde: Danmark Statistik
(www.statistikbanken.dk)

Folkekirkens medlemstal er bl.a. dalet fra 2007 til 2011 fordi antallet af indmeldte er faldet. De fleste medlemmer af Folkekirken bliver meldt ind, når de døbes som børn, mens en mindre gruppe meldes ind i forbindelse med deres konfirmation eller på et senere tidspunkt i livet. Fra 2007 til 2011 faldt det årlige antal indmeldte med omkring 6.500 personer. Da antallet (men ikke andelen) af personer med dansk oprindelse var konstant i perioden skyldes faldet i indmeldelser ikke befolkningsudviklingen. Hvad det så skyldes findes der ikke umiddelbart forskning som kan fortælle

os. Vi må blot nøjes med at konstatere, at der var færre børn som blev døbt og færre personer over 1 år som meldte sig ind.

Det årlige antal af udmeldte steg fra 2007 til 2011, men bag stigningen gemmer sig store årlige udsving (se Tabel 2). Det årlige antal udmeldelser toppede i 2009 med lidt over 14.000 personer. At så mange meldte sig ud i netop 2009 er svært at forklare. Året 2009 bød ikke på kirkepolitiske eller folkekirkelige begivenheder som skilte sig markant ud fra de som skete de andre år. Dertil skal også siges, at man ikke melder sig ud af Folkekirken fra den ene dag til den anden. En udmeldelse er afslutningen på en længere religiøs fremmedgørelsesproces. En markant kirkepolitisk begivenhed kan udløse en udmeldelse, men kun hvis den udmeldte allerede er blevet fremmed fra kirken. Det er ikke tilfældigt hvem det er som melder sig ud. Det er primært højtuddannede københavnske mænd. Det antyder også, at udmeldelser ikke er koblet til Folkekirken som sådan men til udefrakommende faktorer.

Dåb i Folkekirken 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Døbte	53.640	53.189	50.793	49.186	46.699
Dåbsprocent	81,9 %	80,2 %	79,3 %	76,0 %	77,5 %

Kilde: Danmark Statistik (www.statistikbanken.dk)

De fleste indmeldelser i Folkekirken sker som nævnt ved dåb og tallene for indmeldelser og dåb er meget tæt på hinanden (se Tabel 3). Desværre skelner den officielle kirkestatistik ikke mellem barnedåb og voksen/ung dåb. Da de fleste som nævnt bliver døbt indenfor deres første leveår kan man med rimelighed regne sig frem til dåbsprocenterne for 2007 til 2011. Dåbsprocenten er andelen af nyfødte som døbes i Folkekirken. Andelen af nyfødte som blev døbt i Folkekirken faldt fra 82 pct. i 2007 til 78 pct. i 2011. Andelen af døbte er faldet mere end andelen af personer med dansk oprindelse, hvilket betyder at der er sket et reelt fald i antallet af døbte. Den mindskede dåbsprocent er ikke produktet af den ændrede befolkningssammensætning. Samtidig er andelen af danskere som er medlemmer af Folkekirken højere end andelen af nyfødte som døbes. Det betyder at færre og færre fra hver årgang af danskere bliver medlemmer af Folkekirken. Når medlemmer af Folkekirken dør erstattes de ikke alle sammen af nye medlemmer gennem dåb. På den måde taber Folkekirken langsomt medlemmer. Anden forskning har vist at det altovervejende er personer, der står udenfor Folkekirken, som undlader at døbe deres børn. Det betyder igen at Folkekirken ingen indflydelse har på de dalende dåbsprocenter. Fordi de som undlader at døbe deres børn står uden for Folkekirken,

har den ingen mulighed for at påvirke dem. Disse mennesker er for de flestes vedkommende a-religiøse og viderefører deres manglende religiøsitet til deres børn.

Begravelser i Folkekirken 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Kirkeligt begravede	49.479	48.751	48.891	48.079	46.129
Andel af alle døde	89,0 %	89,3 %	89,1 %	88,4 %	87,8 %

Kilde: Danmark Statistik (www.statistikbanken.dk)

Andelen blandt danskerne som blev begravet i folkekirkeligt regi faldt en smule fra 2007 til 2011 (se Tabel 4). I 2007 blev 89 pct. af de døde begravet i Folkekirken mens det var faldet til 87,8 pct. i 2011. Det svarer til et fald på lidt over et procentpoint, hvilket er cirka det samme som andelen af personer med dansk oprindelse er faldet med. Det antyder, at Folkekirken stadig har tag i sine medlemmer og at en kirkelig begravelse ikke har mistet betydning for medlemmerne. Det antyder så også, at Folkekirken ikke mister medlemmer fordi den er irrelevant for medlemmerne i en ultimativ krisesituation, men fordi andre faktorer (udenfor kirken) spiller ind.

I sidste ende må man spørge sig selv hvem den officielle kirkestatistik siger mest om: Folkekirken eller samfundsudviklingen? Tallene siger forholdsvis lidt i sig selv, fordi man fra officielt hold har valgt at registrere forholdsvis få folkekirkelige fænomener og i en forholdsvis kort periode. På trods af det antyder tallene og den eksisterende forskning faktisk, at den officielle kirkestatistik siger mere om det omgivende samfund end om Folkekirken selv. De forandringer som Folkekirken gennemleverer for størsteparten resultatet af forandringer udenfor Folkekirken og derfor noget Folkekirken næppe kan gøre noget ved.

Bromander, Jonas (2005): *Medlem i Svenska kyrkan. En studie kring samtid och framtid*, Stockholm: Verbum.

Lüchau, Peter & Peter B. Andersen (2012): "Socio-Economic Factors Behind Disaffiliation from the Danish National Church". *Nordic Journal of Religion and Society* 25(1): 27-45.